

Sp - wær folk
i hele Norge

Fylkesprogram 2019 - 2023

Senterpartiet i Viken

AKERSHUS • BUSKERUD • ØSTFOLD

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Nær folk	3
1.2 Desentralisering	3
1.3 Et sterkt norsk folkestyre	3
1.4 Folkevalgt og demokratisk arena.....	4
1.5 Beredskap og sikkerhet må styrkes	4
1.7 Like muligheter i by og bygd.....	5
1.8 Tillitsreform.....	5
2. Utdanning og opplæring	6
2.1 Utdanning og opplæring	6
2.2 Kompetanseutvikling / studieorganisasjonene	8
3. Folkehelse og inkludering	8
3.1 Helsetilbud til innbyggerne	9
4. Integrasjon	10
5. Kultur og frivillighet	10
5.1 Språkpolitikk.....	11
5.2 Idrett og friluftsliv.....	11
5.3 Museer og kulturminner	12
6. Samfunnsutvikling og arealforvaltning	13
6.1 Samfunnsutvikling.....	13
6.2 Bærekraftig arealbruk	13
7. Samferdsel og kommunikasjon	14
8. Digitalisering	16
9. En velfungerende natur	17
9.1. Klimapolitikk.....	17
9.2 Sirkulærøkonomi	18
9.3 Biologisk mangfold og rovdyr.....	19
9.4 Kulturlandskap	19
9.5 Vannforvaltning.....	20
10. Næringsliv	20
10.1 Næringsutvikling.....	20
10.2 Vannressurser	21
10.3 Produksjon av mat og vern av jorda.....	22
10.4 Skogbruk	23
10.5 Reiseliv - besøks- og opplevelsesnæringer.....	23
11. Økonomi og eierpolitikk	24

1. Innledning

1.1 Nær folk

Forholdet mellom innbyggerne og samfunnet må være oversiktlig og så enkelt som mulig. Vi må organisere oss slik at innbyggerne får en mest mulig oversiktlig hverdag og har kontroll over hverdagsoppgavene som må fungere for å ha et godt liv. Folk skal ha innflytelse i et demokrati, ha mulighet for kjennskap til sine representanter, slik at de kan endre eller påvirke viktige vedtak som angår hverdagen deres og som gjør at de kan leve selvstendige liv. Et levende demokrati må stadig være i utvikling, og folkesuverenitet er en kvalitet vi vil hegne om. De folkevalgte er ombud for sine innbyggere. Nær kontakt mellom folk og de folkevalgte gir tillit og trygghet for innbyggerne.

Viken er dårlig egnet som fylkeskommunal enhet. Senterpartiet vil arbeide for at sammenslåingen oppløses, men vil inntil dette skjer arbeide for å løse oppgavene slik at alle deler av fylket ivaretas og sikres likeverdige tjenester nær folk.

1.2 Desentralisering

Senterpartiet mener at spredning av makt, innflytelse, ressurser, tjenester og bosetting er et gode for innbyggerne og vil at alle i hele fylket skal få like muligheter og tilbud. Derfor er desentralisering og kamp mot sentralisering en viktig rettesnor for vår politikk. Innbyggerne skal ha mulighet til å finne gode løsninger på sine utfordringer over hele fylket. Desentralisering betyr å flytte oppgaver og fordele ansvar utover i samfunnet. Derfor vil Senterpartiet ha tre folkevalgte nivåer, med kommunestyre, fylkesting og Storting.

1.3 Et sterkt norsk folkestyre

Et sterkt folkestyre forutsetter en velfungerende nasjonalstat. Det er den beste ordningen for en trygg ramme rundt folks hverdag i motsetning til et grenseløst Europa. Nasjonalstaten skal gi ytre sikkerhet, rettsikkerhet og forutsigbarhet, trygghet for arbeid, inntekt og velferdsgoder. Dette sikres av fellesskapet gjennom en dugnadsinnsats med rettferdige skatter og nødvendig omfordeling. Slik mener vi det kan skapes et samfunn som gir stor grad av likhet og likeverdighet mellom folk i ulike deler av landet. Det vil gi mindre indre spenninger og legger grunnlag for åpenhet, samarbeid, respekt for våre ulike roller og toleranse for at alle skal få være seg selv og ta i bruk sine ressurser.

Senterpartiet er mot medlemskap i EU, og den udemokratiske dynamikken som EØS avtalen representerer. Dette kommer til uttrykk i den kontinuerlige underkastelsen til EUs lover og regler som flertallet i Stortinget nå godtar, til tross for folkets motstand. Den europeiske unionens strategi for å styrke egen rolle og betydning er å skape et regionenes Europa. Slik vil nasjonalstatens rolle og innflytelse svekkes og stadig mer beslutningsmyndighet overtas av EU, sammen med nye pålegg og kontroll fra et byråkrati styrt av stadig nye EU-institusjoner. Dette er en ytterligere grunn til at Senterpartiet er motstander av at vi skal sentralisere fylkene til større regioner, mot innbyggernes egen vilje. Få og store regioner reduserer folkelig innflytelse og øker byråkratiets makt. Dette viser også erfaringer fra Danmark, ti år etter at regionreformen ble gjennomført der. Senterpartiet mener at fylkeskommunen bør få flere og større oppgaver på bekostning av statlig byråkrati.

1.4 Folkevalgt og demokratisk arena

Senterpartiet mener Viken skal organiseres etter formannskapsprinsippet. Vi er imot et parlamentarisk system som gir mindre innsyn, hemmer involvering og skaper avstand til velgerne. I tillegg koster dette unødvendig mye penger.

Senterpartiet mener at Viken er en unaturlig konstruksjon som ikke er framtidsrettet. Et fylke er en betegnelse som forener folk, kultur og geografi. Området fra Halden til Hardangervidda kan aldri bli en naturlig enhet for en meningsfull forvaltning. Viken er også et for stort område til å være en god demokratisk arena. Senterpartiet vil fortsatt jobbe for å oppløse Viken. Som et første steg vil vi arbeide for å gjennomføre en folkeavstemning. Senterpartiet vil arbeide for videre bruk av eksisterende fylkeshus gjennom en desentralisert forvaltning av Viken.

1.5 Beredskap og sikkerhet må styrkes

Beredskap og sikkerhet svekkes ved sentralisering. Strukturreformer og sentralisering skaper stadig mer kaos i organiseringen av offentlige etater og tjenester som er viktige i folks hverdag. Fylker, kommuner, politiet, ambulanse- og sykehus, arbeids- og sosialytelser gjennom NAV, brann- og redningstjeneste, alt endres, men uten at Senterpartiet kan se at det blir en forbedring for innbyggerne. Senterpartiet vil jobbe for opprydding og bedre samordning av ansvarlinjene for å sikre en god lokal og regional beredskap. Den politiske organiseringen har ikke gitt bedre oversikt, dermed blir det vanskelig for folk å vite hvem og hva de skal forholde seg til. En faglig utredning fra Nivi Analyse, etter oppdrag fra Direktoratet for Forvaltning og IKT, konkluderer med at Viken vil svekke beredskap og sikkerhet i fylket fordi ansvarsforholdene mellom ulike etater er uryddige.

Sikkerheten for innbyggere, bedrifter, organisasjoner og offentlige institusjoner må ivaretas gjennom oppdaterte beredskapsplaner og en avklart ansvarsfordeling mellom kommunene og fylket. Planene må utformes i samarbeid med redningsetater som politi, helsevesen/ambulanse og brannvesenet. Heimevern, sivilforsvar og frivillige som Røde Kors må også inngå i beredskapsplanene. Politiets organisering må ivareta muligheten for forebygging og lokalkunnskap, og utenfor bysentrene er det bare permanente og bemannede lensmannskontorer som kan ivareta en slik rolle.

1.7 Like muligheter i by og bygd

Innbyggerne skal ha like muligheter til trygghet, gode liv og gode tjenester i by og bygd. Sentralisering av offentlige arbeidsplasser både gjennom kommune- og fylkesreform skaper stor befolkningsvekst i Oslo/Bærum og økende forskjeller mellom storbyområdet og resten av fylket. Dette kan gi grobunn for økte motsetninger mellom by og land. Dette vil Senterpartiet forhindre gjennom en mer menneskevennlig bypolitikk og en aktiv distriktpolitikk. Trafikkproblemene i byene må reduseres og fortettingen må vike for levelige bomiljøer, med lys, luft og grønne omgivelser. Man skal trives i byen hele uka. Senterpartiet aksepterer ikke at distrikts-Norge demonteres slik at man ødelegger muligheten for en framtid hvor en kan bo, trives, virke i bygder og grender, småby og tettsteder over hele fylket. En bedre balansert utvikling mellom by og land vil være et gode for folk i hele fylket.

En regjering som sentraliserer og konsentrerer stadig mer etter en klart ideologisk og markedsøkonomisk tenkning, gir markedet større makt. Slik legges det til rette for konkurranseutsetting av offentlig tjenester, selv om erfaringer og forskning viser at privatisering av våre fellestjenester hverken blir billigere eller gir bedre kvalitet. Senterpartiet ønsker reformer basert på gode analyser og tilnærminger, som gir gode muligheter for innbyggerne, uansett hvor de bor og som ikke undergraver lokaldemokratiet og lokalt eierskap.

1.8 Tillitsreform

Den norske samfunnskontrakten baserer seg på tillit. Politikk for gode lokalsamfunn legge til rette for tillit mellom folk, i tjenesteyting og i arbeidslivet. Senterpartiet ønsker å desentralisere makt og oppgaver, fordi det gir aktiv, lokal forvaltning av og nærhet til beslutningene. Vi har tillit til enkeltmennesket, og tror at folk som får ansvar og handlingsrom vil arbeide til fellesskapets beste. Vi mener at de som har skoen på, vet best hvor den trykker. Det gjelder både i offentlig- og privat sektor. Gode løsninger finner man i møtet mellom innbygger og den som utfører oppgavene. Senterpartiet ønsker en tillitsreform i fylkeskommunens virksomhet. Vi ønsker at de ansatte i førstelinja skal få større faglig frihet til å finne gode løsninger lokalt. Senterpartiet ønsker å redusere detaljstyring, og endre regler for rapportering, styring og kontroll. Overdreven bruk av mål- og resultatstyringsregimet i det offentlige undergraver den tillitsbaserte modellen, og medfører dårligere tjenester til næringsliv og innbyggere, dårligere utnyttelse av de ansattes kompetanse, og en mindre effektiv offentlig sektor. Senterpartiet mener at nøkkelen til mer tillitsbaserte løsninger ligger i erfaringene fra trepartssamarbeidet (folkevalgte, administrasjonen og tillitsvalgte). Arbeidet må prioriteres, systematiseres og organiseres slik at samarbeid og tillitsbaserte relasjoner blir en sentral del av kulturen i fylkeskommunen.

Bli medlem ved å sende sms

«Sp» til 2360

eller søk Senterpartiet på Vipps!

2. Utdanning og opplæring

2.1 Utdanning og opplæring

Kunnskap og kompetanse er grunnleggende i enkeltmenneskets liv, for gode velferdstjenester og for utviklingen av nærings- og samfunnsliv.

For å sikre nødvendig, sammensatt kompetanse for framtida vil Senterpartiet legge til rette for fleksible utdanningsløp. Senterpartiet vil ha en god og gratis offentlig skole som ikke rangerer elevers muligheter etter geografi eller sosial bakgrunn. Elevene fortjener en inntaksmodell som ikke favoriserer enkelte grupper men fører til mangfold i gruppesammensetning og gode læringsmiljøer Det er både ungdommen og samfunnet tjent med.

Senterpartiet vil ha en desentralisert skolestruktur med et bredt og likeverdig tilbud i videregående utdanning. Opptak til videregående skole skal organiseres etter nærskole-prinsippet, slik at flest mulig kan bo hjemme og at 16 åringer i utgangspunktet ikke må bo på hybel.

Senterpartiet vil:

- at dagens skolestruktur opprettholdes
- være restriktiv til etablering av nye private skoler. Private videregående skoler med ideelt formål kan være et supplement til det offentlige tilbudet
- at linjetilbudet tilpasses den spredte bosettingen i fylket
- at elever skal garanteres skoleplass hele utdanningsløpet på den skolen eleven starter på VG1, forutsatt at skolen tilbyr hele det aktuelle utdanningsløpet
- at skoler bør tilby flere vekslingsstilbud skole/læretid slik at flere kan starte læretida allerede fra VG1
- skolene bør gis størst mulig frihet til selv å utvikle og tilby utdanning i tråd med de muligheter som ligger innenfor studieplanene
- arbeide for et tett og godt samarbeid mellom skoler og næringsliv lokalt /regionalt
- styrke utdanningskapasiteten og gjøre utdanningsløp i yrkesfag mer attraktive.
- styrke samarbeidet med næringslivet og frivilligheten som alternative læringsarenaer
- at satsene til utstyrsstipend justeres i samsvar med det reelle kostnadsnivået på de ulike utdanningsprogrammene
- benytte mulighetene for internasjonal utveksling, også for lærlinger
- videreføre og styrke ordningen med sommerskole og leksehjelpsordninger
- styrke utdanningsmulighetene innen jordbruk, husdyrhold, skogbruk, hagebruk- og gartnerfag og minimum beholde dagens linjetilbud på disse skolene
- at det etableres utdanningsløp i fiskeri og marine yrker på videregående skoler
- opprettholde folkehøgskolene som en viktig del av utdanningstilbudet for unge i fylket
- at alle elever skal ha egen kontaktlærer som kan følge opp både faglig og sosialt, i samarbeid med den enkelte elev og foresatte
- styrke karriereveiledningstjenesten i vgs. og tilby karriereveiledere formell utdanning innen karriereveiledning/rådgivning

- styrke de regionale Karrieresenterne
- ha et nært samarbeid med kommunene, for å sikre gode overganger og at elevene opplever sammenheng i undervisningsmetoder og -mål.
- at flere ungdomsskoleelever får mulighet til å ta fag på videregående nivå
- samarbeide med offentlige og private bedrifter for å skape flere læreplasser og sikre god formidling
- ha mer fysisk aktivitet i den videregående skolen og næringsrik mat i skolekantinene
- vil legge større vekt på at de videregående skolene styrker innsatsen for bedre fysisk og psykisk balanse i hverdagen
- at både elever og lærlinger skal ha tilgang til oppfølgingstjenester som sosiallærer, skolehelsetjeneste og PP-tjeneste
- videreføre og styrke arbeidet mot mobbing i samarbeid med foreldre og foresatte
- ha elev-, lærlinge- og mobbeombud i hver av de tre opprinnelige fylkeskommunene ha velfungerende elevråd med reell medvirkningsmuligheter ved hver skole
- arbeide for økt voksen- og lærertetthet, noe som vil gi bedre og mer tilpasset opplæring for hver enkelt elev
- sikre at elevene får timene som minstetimetallet tilsier og at en kvalifisert lærer må være ansvarlig for timen dersom den skal regnes som opplæring
- sikre forsvarlig klassestørrelse i skolen
- satse på kompetanseutvikling for alle lærere – både de som underviser i studie- spesialisierende og på yrkesretta linjer
- at fylkeskommunen skal sørge for at flere yrkesfaglærere får mulighet til å ta treårig yrkesfaglærerutdanning
- at fylkeskommunen må investere og samarbeide med næringslivet for å sikre forsvarlig og oppdatert utstyr i videregående opplæring
- at fylkeskommunen bør jobbe for at universiteter og høyskoler utvikler flere modulbaserte utdanningsmuligheter og at institusjonene tilbyr disse desentralisert, gjerne ved bruk av teknologi og virtuelle læringsopplegg. Dette vil bidra til at folk kan ta høyere utdanning der de bor
- arbeide for at fagskoleutdanning skal utvikles på flere områder og få høyere status
- prioritere voksenopplæring for å heve utdanningsnivået i fylket
- at det skal tilrettelegges for livslang læring gjennom styrking av desentraliserte og varierte voksenopplæringstilbud.

2.2 Kompetanseutvikling / studieorganisasjonene

Senterpartiet mener det skal tilrettelegges for livslang læring gjennom styrking av desentraliserte og varierte voksenopplæringstilbud. Studieorganisasjonene i frivillig regi er en viktig del av voksenopplæringstilbudet og må sikres gode arbeidsvilkår.

Livslang læring, hvor voksne får tilgang til opplæring og videreutdanning, er helt nødvendig for å sikre omstilling i arbeidslivet. Livslang læring er også nødvendig for å fremme god integrering, utvikle demokratiet og bekjempe ulike former for utenforskap.

Senterpartiet vil:

- styrke voksenopplæringstilbudet i regi av de frivillige organisasjonenes studieforbund
- at fylkeskommunen skal være en bedre partner for kompetanseutvikling for voksne i næringslivet, i det offentlige og i samarbeide med NAV. Dette vil være i samspill med videregående skoler, fagskole og høyskoler/universitet.

3. Folkehelse og inkludering

Fylkeskommunen skal være en regional utviklingsaktør i forhold til å hindre negative miljøpåvirkninger som luftforurensning, støy, miljøgifter og stråling.

Fylkeskommunen skal sammen med kommunene fremme helse, trivsel og medvirkning, redusere sosial ulikhet, samt forebygge skade og sykdom. Fylkeskommunen skal koordinere, støtte og som partner medvirke til et langsiktig folkehelsearbeid i kommunene. Det er viktig å fange opp barn og unge som er i faresonen for å utvikle psykiske plager og sykdommer.

Fylkeskommunen skal på sikt, og i større grad, gis ansvar for og styring av deler av det helsetilbudet som i dag omfattes av spesialisthelsetjenesten, og er underlagt de regionale helseforetakene. Dette skal omfatte både somatiske-, psykiatriske- og rusrelatert sykdom.

Personer med redusert funksjonsevne og psykiske utfordringer er en naturlig del av samfunnet. Senterpartiet vil legge til rette for at disse kan delta på alle samfunnsarenaer.

Senterpartiet vil:

- etablere et kompetansesenter for folkehelse i fylket
- fremme tiltak gjennom folkehelsearbeidet for å utjamne sosiale ulikheter.
- sikre at lekeplass og aktivitetsplasser for barn og unge har universell utforming
- sikre universell utforming og et inkluderende samfunn for personer med nedsatt funksjonsevne
- sikre at ungdom får gode lavterskeltilbud
- at kultur- og fritidstiltak skal være et viktig satsningsområde for å fremme folkehelse

- sikre forebyggende tiltak, samarbeid og mobilisering av foresatte i videregående skole slik at opplæringsløpet gjennomføres
- gi frivillige og ideelle organisasjoner mulighet til å ta en mer aktiv rolle i folkehelsearbeid
- sikre et godt psykososialt læringsmiljø i videregående skole, og gi elevene verktøy for å ivareta sin psykiske og fysiske helse
- arbeide for å etablere samordning av tjenester som skal ivareta de som opplever psykisk uhelse og deres pårørende
- arbeide for at det settes av økonomiske midler til å utarbeide en strategiplan for likestilling av mennesker med nedsatt funksjonsevne
- arbeide for at fylket kan støtte, bidra og koordinere tilbudet innen psykiatri og rus mellom kommunene. Dette har blitt særlig viktig i forbindelse med kommunenes ansvar i henhold til samhandlingsreformen
- ha fokus på bruk og feilbruk av antibiotika og styrke innsatsen mot antibiotika resistens
- sikre bedre tannhelsetjeneste, blant annet gjennom desentralisering av tilbudet
- følge opp at fylkeskommunen til enhver tid skal være forberedt på å fremme samfunnsikkerhet og beredskap innen folkehelsearbeidet
- ha integrering som folkehelseiltak

3.1 Helsetilbud til innbyggerne

Senterpartiet vil:

- opprettholde og videreutvikle lokalmedisinske sentre med desentraliserte spesialisthelsetjenester, som f.eks Hallingdal Sjukestugu
- at lokalsykehusene må sikres fullverdige kirurgiske og medisinske akutfunksjoner og fullverdige fødeavdelinger
- at alle sykehus skal ha stedlig ledelse
- at fylkeskommunen skal arbeide for å koordinere ambulansetjeneste og legevaktordninger som gir trygghet for folk i alle deler av fylket

4. Integrering

Innvandrere utgjør en ressurs

Økningen i folketallet, som i all hovedsak skyldes innvandring, er en av de største endringene i vårt samfunn. Dette må håndteres på en god og gjennomtenkt måte. Fylkeskommuner har ikke hatt noe definert ansvar for integrering av innvandrere og flyktninger, men blir nå pekt på som en viktig aktør. Innvandrere er en mangfoldig gruppe. Det er folk som kommer fra EØS-landene for å arbeide, eller som kommer på grunn av krig eller forfølgelse i hjemlandet og andre kommer for å leve sammen med familie som allerede bor i Norge.

Nærhet, samhold og tillit er grunnleggende for et demokratisk samfunn, og er også sentralt for å forebygge utenforskap.

Senterpartiet vil:

- bekjempe utenforskap på alle måter, i alle samfunnslag
- legge til rette for at innvandrere raskt skal finne sin plass i samfunnet og ta i bruk sine ressurser
- ta ansvar for å utvikle politikk og tiltak som gir innvandrere og deres barn like muligheter, rettigheter og plikter
- at fylkeskommunen skal spille en viktig rolle med kompetanse som tilrettelegger og pådriver og være en samarbeidspartner for kommunene innenfor integreringsarbeidet
- etablere et kompetansesenter for kommunene på fylkeskommunalt nivå, som støtte i arbeidet med å etablere, integrere og engasjere innvandrerfamilier i lokalsamfunnene
- at fylkeskommunen skal støtte og koordinere integreringstilbud mellom kommunene for å utnytte ressurser og kvaliteter de ulike kommunene kan bidra med.

5. Kultur og frivillighet

Frivillig engasjement har stor egenverdi fordi det bidrar til å fylle den enkelte deltakers liv med aktivitet og mening. Frivillig sektor er også en uunnværlig del av fellesskapet og bidrar til at mange viktige oppgaver i samfunnet blir løst. I tillegg vokser eliteutøverne og mange opplevelsesbedrifter ut av det frivillige feltet. Det er derfor viktig å satse på kultur og frivillighet i hele feltets mangfold og bredde. En grunnleggende forutsetning for et levende og mangfoldig kulturliv er forutsigbare rammebetingelser.

I tråd med samfunnsutviklingen mener Senterpartiet at det må utarbeides en helhetlig frivillighetspolitikk.

Fellesskapsarenaer og møteplasser er viktig for inkludering og integrering og forbygger utenforskap.

Dugnadsånd og egenaktivitet er drivkraften bak frivilligheten, men praktisk og økonomisk støtte fra det offentlige til regionledd kan være viktige bidrag til opplæring av tillitsvalgte og ledere samt

gi økt rom for kreativitet. Fylkeskommunen har ansvar for viktige institusjoner innen kultur og kulturminnevern. Den profesjonelle kulturformidlingen må gis gode arbeidsvilkår for å fremme kvalitet og tilbud som kommer hele fylket til gode. Museene i fylket er viktig for å formidle vår felles historie og kulturarv.

Det nye fylket skal utarbeide en språkbruksplan som tar vare på de språklige rettene til innbyggerne, og som gjennomfører eni politikk for å sikre gode bruksvilkår for både bokmål og nynorsk.

Senterpartiet vil:

- bidra til å sikre driftsgrunnlaget for det frivillige organisasjonslivet
- legge til rette for organisasjonenes mulighet til å videreutvikle sin virksomhet
- styrke ungdommens UngKulturMøtes (UKM) for å fremme deres viktige arbeid for utvikling av fremtidens kulturformidlere i fylket
- arbeide for full momskompensasjon for alle idretts- og kulturbygg
- prioritere lokale, alternative og intime kulturarenaer, kulturtiltak med rot i lokale tradisjoner, og la den offentlige kulturstøtten komme hele regionen til gode
- støtte og utvikle aktiviteter og arrangement rundt lokale kulturtradisjoner, samtidig som det må tilrettelegges for nyskapende kulturaktiviteter
- bidra til å fremme kunnskap om regionens rike kulturhistorie som grunnlag for næring
- beholde og videreutvikle den kulturelle skolesekken for videregående skole slik at alle elever gis mulighet til å oppleve ulike kulturuttrykk
- utvikle kulturtilbud til institusjoner for eldre, innen helse- og sosialsektoren i samarbeid med kommunene (Den kulturelle spaserstokken)
- utvikle regionalt baserte kulturinstitusjoner slik at de blir sterke miljøer som både bidrar med høykvalitetsproduksjoner og samtidig hjelper fram og styrker andre kulturutøvende miljøer rundt om i fylket. f.eks. regionteatre, filmmiljøer, opera mm

5.1 Språkpolitikk

Det nye fylket skal utarbeide en språkpolitikk som tar vare på innbyggernes språklige rettigheter og som gjennomfører en politikk for å sikre gode bruksvilkår for både bokmål og nynorsk.

Senterpartiet vil:

- legge til rette for bruk av nynorsk i fylket, blant annet i fylkeskommunens egen kommunikasjon og i den videregående skolen.

5.2 Idrett og friluftsliv

Idrettslagene er ofte et av lokalmiljøets viktigste møtesteder. Senterpartiet vil føre en idrettspolitikk som stimulerer mange til å være i fysisk aktivitet, og som samtidig ivaretar de som har talent til å kunne satse innen idrett. Toppidrett og breddeidrett er avhengig av hverandre. Derfor mener

vi at det skal være rom for å kunne satse på begge deler. Å satse på idrett og friluftsliv er å satse på folkehelsa. Senterpartiet vil bidra til at fylkeskommunen skal gi innbyggerne et mangfoldig tilbud, der idrettsanlegg og friområder møter ulike behov. Friluftaktiviteter skal være sentrale i undervisning og helsetjenester.

Senterpartiet vil:

- at alle regioner skal ha allsidige idrettsanlegg for både topputøvere og breddeidretten
- opprettholde og videreutvikle gode idrettslinjer ved de videregående skolene
- samarbeide tett med idrettens egne organ i fylket
- i samarbeid med frivillige, grunneiere og det offentlige, bidra til vedlikehold og etablering av stier, sykkeltraseer og skiløyper som gir alle muligheten til å benytte allemannsretten.
- at fylkeskommunen skal bidra til et aktivt friluftsliv, og mulighet for jakt og fiske for folket i fylket
- ha mer fysisk aktivitet i den videregående skolen og sunn og variert mat i skolekantinene
- sikre at fylkeskommunale anlegg kan brukes til flere formål

5.3 Museer og kulturminner

Kulturminner og museer er viktige deler av det vi kaller samfunnets kollektive hukommelse. Kulturarven bidrar med kunnskap, fortellinger og opplevelser. Det er et samfunnsansvar å ta vare på vår felles kulturarv.

Hele vår region har på ulike måter vært viktige i historisk tid og har rike kulturminner som må sikres mot arealpress og utbygging. En rekke museer dokumenterer levekår, næringsliv, byggeskikk og historie. Disse er det viktig å bevare for kommende generasjoner, ikke minst som levende kunnskapssenter for et enklere levesett.

Senterpartiet vil:

- sikre museene økonomiske rammer som muliggjør vedlikehold av bygningsmassen og videreutvikle utstillinger, formidling og utviklingstiltak
- innføre en prøveordning med gratis inngang på utvalgte museer
- at vern og fredning ikke må bli til hinder, men heller til hjelp innen næringsutvikling
- at det offentlige skal ha økonomisk ansvar for kulturminnevern, registreringer, utgravinger og sikring av fortidsminner
- at staten skal dekke merkostnader knyttet til fredning og verning av kulturminner i privat eie
- at kulturminner og museum i større grad må brukes i sammenheng med opplæring, turisme, regional utvikling og næringsliv
- vurdere eierstruktur og organisering av museene for optimal drift og godt sambruk med områdene rundt museene
- gi økonomisk støtte til restaurering og vedlikehold av verneverdige hus og andre kulturminner
- at fylket skal fremme samarbeid mellom museene og de lokale historielagene.

6. Samfunnsutvikling og Arealforvaltning

6.1 Samfunnsutvikling

Østlandet har den største befolkningsveksten i Norge. Stor befolkningsvekst gir både mulighet og utfordringer for innbyggere, næringslivet og myndighetene.

De regionale areal- og transportplanene undervurderer vekstens negative konsekvenser for regionens befolkning. Denne veksten påvirker folks økonomi negativt som f.eks. økt bompengefinansiering, og legger press på miljø, natur og matjord. Estetikk må være et avgjørende element for nybygg og restaurering i utviklingsplaner. Det tas for lite hensyn til kulturlandskap, livskvalitet, estetikk og ikke minst bygningsmassenes kulturhistoriske betydning.

Senterpartiet vil styre befolkningsveksten og næringsutviklingen slik at lokalsamfunn i byer og bygder kan beholde og utvikle sitt potensiale og skape gode rammer for den befolkningen som skal bo der.

Senterpartiet vil:

- sikre utvikling i hele fylket og sørge for at alle deler av fylket skal få del i vekst og utvikling
- at miljø- og klima får en gjennomgående prioritet i alle samfunnsutviklingsprosesser
- at tillit til innbyggere og ansatte i kommunene skal legges til grunn for arbeidet i fylkeskommunen, framfor unødig rapportering, kontroll og byråkratisering
- arbeide for retten til å skjerme og sikre privat eiendom
- ha transporteffektive samfunns- og kollektivløsninger i by- og tettstedsområder
- legge til rette for miljøvennlig bilbruk som fremmer muligheten til å befolke hele fylket
- sikre utvikling i lokalsamfunn og skolekretser, både i byer, tettsteder og spredt bebygde områder
- bekjempe utenforskap på alle måter, i alle samfunnslag
- sikre universell utforming og et inkluderende samfunn for personer med nedsatt funksjonsevne

6.2 Bærekraftig arealbruk

For å skape gode lokalsamfunn må vi balansere mellom behovene for fortetting og behovet for friareal, grønne lunger og rekreasjonsområder. Det skal være mulig å ha større tomter og større frihet og nærhet til friluftsområder og vann i spredtbygde områder.

Veksten i fremtiden må i betydelig større grad skje på lokalsamfunnets, jordressursene og miljøets premisser. Vi trenger et sterkere jordvern.

Kommuner må ha mulighet til å ivareta sine særegenheter samtidig som de må få til gode helhetlige løsninger sammen med nabokommuner.

God arealforvaltning krever gjensidig innsikt og forståelse i samarbeidet med fylkeskommunen og kommunene og på tvers av regionen.

Senterpartiet vil:

- ha et langt sterkere jordvern, med mål om å grunnlovsfeste jordvern
- at der det ikke finnes alternativer og dyrka eller dyrkbar mark må bygges ned til særdeles presserende samfunnsmessige behov så skal jorda flyttes for å etablere minst samme areal annet sted
- at det etableres et fond for tilbakekjøp av allerede regulerte arealer med matjord for nedbygging
- fastsette og endre langsiktige byggelinjer rundt tettsteder og byer slik at matjord ikke bygges ned, men at skog og fjell tas i bruk
- i områder med svakt befolkningsgrunnlag kan en tillate spredt boligbygging som ikke går ut over jordvernet sikre grøntarealer og grønne lunger i utviklingen av fremtidens tettsteder og byer
- arbeide for bedre vannmiljø i alle vassdrag
- planlegge for større nedbørsmengder både med kanalisering og fordrøyning

7. Samferdsel og kommunikasjon

Buskerud, Akershus og Østfold preges av store ulikheter når det gjelder transporttilbud og kommunikasjon fra byer og bynære områder til spredt befolkede bygder. Senterpartiet mener det er viktigere å prioritere utbedring og vedlikehold, av allerede eksisterende veier, framfor nye, store veiprojekter.

Gode veier, kollektivtransport og tilgang på internett er viktig for at folk skal kunne leve og skape - i hele fylket. Vi vil bygge en grønnere transportsektor som gir bedre nærmiljø og reduserer klimautslipp.

Et godt utbygd kollektivtilbud skal gjøre det fordelaktig å reise klimasmart til og fra jobb, samt i forbindelse med fritidsaktiviteter og kulturliv. I og rundt storbyene må veksten i transport løses ved bruk av kollektivtransport, gang- og sykkelveier.

I tillegg skal alle ha tilgang på høyhastighets bredbånd, uavhengig av bosted, og fylkeskommunen skal være en pådriver i å sikre utbygging av fibernett og mobilnett med lik standard over hele fylket. Senterpartiet vil styrke fylkeskommunens kompetanse på planlegging og drift av veinettet og andre samferdselstiltak. Det vil gi bedre samordning av tilbud og mer samfunnsøkonomiske løsninger.

Senterpartiet vil:

- redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene og gjøre fylkesveiene mer trafiksikre
- sikre at staten tar fullt økonomisk ansvar for utbygging og vedlikehold av riksveier
- at det i forbindelse med utbygging og utbedring av fylkesveier legges til rette for myke trafikanter. På sterkt trafikkerte strekninger skal det alltid være atskilt felt for syklist og/ eller gang- og sykkelvei ved siden av bilveien

- bygge ut mer gang- og sykkelvei og arbeide for enklere standarder slik at vi kan få mer vei for pengene og spare arealer
- ha flere vinteråpne gang- og sykkelveier på de mest brukte strekningene
- vurdere egenregi for busstransport når ny avtale skal forhandles av fylkeskommunen
- prioritere kollektivtrafikken
- sikre et helhetlig billett- og sonesystem i hele fylket, i samarbeid med Oslo
- at all kollektivtransport skal være fossilfri
- etablere bestillingsbuss/drosje i områder av fylket som ikke har kollektivtransport
- ha økt satsning på innfartsparkeringer og skyttelbusser til tog-, T-banestasjoner og bussknutepunkt
- at universell utforming på stasjoner og kollektivtransport skal følges bedre opp
- arbeide for rimelig pendlerparkering
- arbeide for avgiftsfri parkering ved offentlige sykehus
- legge til rette for god dekning av hurtigløstasjoner langs fylkesvegene
- redusere bruken av salt på veiene
- arbeide for større grad av vinteråpne bilveier
- gå imot byggingen av en tredje rullebane på Gardermoen og benytte Moss Lufthavn Rygge hvor bane og infrastruktur allerede er etablert
- jobbe for gode tverrforbindelser i regionen
- være pådriver for å prøve ut og ta i bruk ny teknologi til nye kollektive transportmidler, eks bygge sirkelbaner, El-buss med førerløse vognsett mv
- ha sømløs overgang med bedre utnytting av transportsystemet for de reisende, pendlerparkeringer med sanntidsinformasjon, nært og godt kollektivtilbud med universell utforming
- prioritere å bygge baneløsninger i de tettete bebygde områdene rundt Oslo
- arbeide for at det er tilgjengelig bredbånd med fiber i hele fylket

8. Digitalisering

Senterpartiet mener at næringsliv og privatpersoner i alle deler av fylket må sikres tilgang til fullverdig høyhastighetsbredbånd. Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør må ta hovedansvaret for å sikre full bredbåndsdekning til sine innbyggere.

Bruk av digitale løsninger vil få en stadig større plass i offentlig forvaltning og tjenester. Det vil bidra til enklere, bedre og mer effektiv hverdag for innbyggere og ansatte i offentlig og private virksomheter.

Senterpartiet vil:

- prioritere at fylkeskommunen har god og fremtidsrettet kompetanse på innovasjon og bruk av digitale løsninger
- at digitale løsninger i fylket skal bidra til å styrke innbyggernes informasjon og personvern i henhold til personvernlovgivningen
- at nettsiden til fylkeskommunen skal være utformet med bakgrunn i det innbyggerne og næringslivet har behov for herunder å følge nasjonale standarder som universell utforming
- at riktig bruk av digitale løsninger skal bidra til å avbyråkratisere og redusere unødvendige rapporteringer – ikke spørre etter informasjon som fylkeskommunen har fra før av
- jobbe for at utdanningssektoren prioriterer bruk av effektive, sikre og digitale verktøy i sin undervisning
- at papirskjemaer i fylkeskommunen erstattes med effektive, sikre og brukervennlige digitale verktøy, men det skal fortsatt være mulig å bruke papir for folk som ikke behersker alt digitalt
- at digitalisering brukes for å lette kollektivtransporten både innenfor fylket og på tvers av fylkesgrenser.
- at fylkeskommunen har kompetanse til å tenke nytt og fremtidsrettet når det skal gjøres anskaffelser innenfor kollektivtransport
- at politiske dokumenter og saker skal være digitalt tilgjengelig og søkbart både for politikerne og innbyggerne
- samordne digitale løsninger på tvers av kommuner, fylkeskommuner og statlige etater slik at systemene enklere kan kommunisere med hverandre
- at digitalisering skal bidra til å effektivisere fylkeskommunen ved å endre arbeidsprosesser og organisering
- at elektroniske arkiv i fylkeskommunen skal prioriteres da dette er helt nødvendig for å utforme effektive digitale løsninger
- bruke ny teknologi som redskap for flytting /etablering av statlige etater og direktorater til den nye regionen.
- at det nasjonalt satses på digital infrastruktur hvor bredbånd for alle er et satsningsområde.
- at det offentlige må sikre likeverdig digital tilgang uavhengig av bosted. I praksis vil det si bredbåndstilgang via fiber til alle – til samme pris for innbyggerne
- vedlikeholde og oppdatere digital infrastruktur hvor sikkerhet og personvern må prioriteres høyt

9. En velfungerende natur

Senterpartiet mener at mennesket er en del av naturen og naturen en del av oss. Dette står i motsetning til et samfunnssyn der naturen er isolert fra folk, mens og mat, klær og byggevarer er noe en kjøper i butikken. Framtida til oss mennesker er avhengig av at produksjonsevnen og mangfoldet i naturen blir opprettholdt. Måten vi bruker naturen på er avgjørende.

En velfungerende natur er avgjørende for menneskelig aktivitet, og for næringsvirksomhet og primærnæringer rundt om i landet, og må derfor være et hensyn som må tas i all politikk. Naturen er sårbar og utsatt for menneskelige påvirkning som fører til forsøpling, klimaendringer, ødelagt matjord, redusert biodiversitet m.m. Dette er problemer som Senterpartiet tar på det største alvor, og vi vil gjøre alt som står i vår makt for å sikre en velfungerende natur.

Senterpartiet mener at ressursene nyttes best gjennom bærekraftig bruk. Vi kan ikke «frede oss fram» til en bærekraftig utvikling – vi må ha fornuftig bruk av naturen. Folkelig deltakelse og engasjement er en av bærebjelkene i vår miljøpolitikk. Denne tankegangen er også sentral når verden står ovenfor store miljøutfordringer, samtidig som det er forventet både befolkningsvekst og stor vekst i forbruket i verden. Forbrenning av fossile naturressurser må minimeres, og de fornybare ressursene må forvaltes i et langsiktig perspektiv for å kunne utnyttes bærekraftig. I stedet for å fokusere på vern av enkeltarter og areal, trengs en helhetlig politikk som gir mulighet for at hele økosystemer kan leve også i fremtiden.

9.1. Klimapolitikk

Klimaendringene er den mest alvorlige miljøtrusselen vi står ovenfor, og krever store og effektive tiltak. Vi må begrense utslipp gjennom redusert forbruk, ny teknologi og bedre løsninger, og vi må i større grad utnytte fotosyntesen som er naturens egen karbonfangst og lagring til å løse problemet vi er oppe i. Samtidig må vi legge til rette for en rettferdig omstilling. Kostnadene ved omstilling må fordeles geografisk og sosialt. Vi må ha ulik politikk i spredtbygde og tettbygde strøk. Hvis ikke vi lykkes med klimatiltak som treffer rettferdig og som er tilpasset de ulike delene av landet vil vi ikke lykkes i omstillingen. Regionen vår er rike på naturressurser, har sterke kompetanse- og forskningsmiljøer og nærhet til store markeder. Disse fortrinnene må vi utnytte til å legge til rette for nye grønne næringer basert på fornybare ressurser og bioøkonomi. Senterpartiet ønsker at vår region skal være en foregangsregion og ta i bruk innovative løsninger. Vi ønsker også at vår region skal være i førerretet for utvikling av praksiser for lagring av karbon i jord og skog og hav, og være en spydspiss i det grønne skiftet i Norge.

Karbonbindinga i skogen har økt betydelig de siste tiåra. Overgang til bestandsskogbruk med intensiv skogskjøtsel har økt tilveksten. Karbonbindinga er tilnærmet proporsjonal med tilveksten. Mye av tørrstoffet i trevirke er karbon, og alt dette kommer fra CO₂, bundet gjennom fotosyntesen. Skogen tar i dag opp så mye som halvparten av de norske CO₂ – utslippene. Derfor er tiltak i skogbruket ekstremt virkningsfulle når en skal binde mer karbon fra luften.

Økt tilvekst gir rom for økt hogst. Aller best klimaeffekt har tømmeret til bygningsvirke. Der bevares karbonet, men enda viktigere: Trevirket kan erstatte klimafiendtlige byggematerialer som stål og betong. Dårligere tømmerkvaliteter kan erstatte fossile karbonkilder (kull/olje/gass) i ulike produkter (jfr Borregaard) eller brukes som klimanøytral energikilde.

Redusert karboninnhold i jorda er en utfordring, i mye av landbruksjorda i Norge reduseres karboninnholdet for hvert år. Dette er en trend som kan snus med endring av agronomisk praksis. Matjorda ødelegges i dag verden over mye på grunn av redusert karboninnhold, mens luften varmes opp på grunn av økt karboninnhold. Ulike tiltak kan bidra til å flytte karbon fra luften der det er for mye, til jorda der den sårt trengs.

Økt karboninnhold i jorda bidrar blant annet til å skape større vannlagringsevne, bedrer jordas evne til å ta opp næringsstoffer, gir økte avlinger og lengre dyrknings sesong, redusert vann- og vinderosjon, og bidrar til mer jordliv som i neste ledd gir bedre mat for mennesker og dyr. En mer motstandsdyktig jord blir viktig for å møte stadig mere uforutsigbart vær og klima og for å sikre vår produksjon av mat og beredskap i framtida.

Dette kan stimuleres med bruk av ulike agronomiske praksiser som bruk av vekstskifte med eng, redusert pløying, konstant plantedekke, bruk av fangvekster, tilføring av husdyrgjødsel og biokull, mm. og står i motsetning til et stadig mer ensidig, storskala industrilandbruk, også i Norge. Fylket skal være en foregangsregion for å lagre karbon i jordbruksjord for å øke matsikkerheten, og skal stimulere bønder og andre gjennom ulike insentiver, til å endre praksis tilpasset deres produksjon.

Senterpartiet vil:

- legge til rette for økt tilvekst og avvirkning av skog til optimalt tidspunkt i forhold til kvalitet og karbonbinding
- prioritere tre i alle nye fylkeskommunale bygg der det er mulig
- at alle nye fylkeskommunale bygg har vannbåren varme med trevirke, utbygd solenergi eller vindenergi som energikilde
- etablere pilotprosjekt for karbonlagring i jord
- legge karbonbindende tiltak i landbruket inn i de regionale miljøtiltak hos fylkeskommunen
- øke forskning og fokuset på kretsløpene også til andre klimagasser enn CO₂
- stimulere til ny næringsutvikling, prosessering basert på trevirke

9.2 Sirkulærøkonomi

Sirkulærøkonomi er et viktig virkemiddel for å nå våre mål i klima- og miljøarbeidet. Fylket må gå foran med økt tilrettelegging for gjenbruk som del av en framtidrettet sirkulærøkonomi.

Hovedårsaken til klimaendringene og miljøutfordringene i verden er forbruket. Økningen i utslipp og forbruk har fulgt hverandre siden målingene begynte på 1800-tallet. Vi vil lansere en forretningsmodell for offentlig innkjøp, der offentlig sektor i større grad skal leie tjenester i stedet for å kjøpe varer. Dette vil redusere forbruket som en del av vår dreining fra en lineær til en sirkulær økonomi. Målet er redusert forbruk og produksjon, og å stimulere produsenter/utleiende til å lage varer som varer lengre, kaste mindre og spare knappe ressurser.

I tillegg til at forbruket må reduseres betraktelig, må det behovet vi har, produseres ved bærekraftig ressursutnyttelse og avfallet må gjenvinnes til nye produkter.

Senterpartiet vil:

- at fylket skal være en foregangsregion ved å legge til rette for sirkulærøkonomi
- utarbeide strategi for hvordan fylkeskommunen og kommunene kan gå mot null avfall i 2030, og bidra til at innbyggere og næringsliv kan gjøre det samme
- benytte ny energiteknologi til et klimasmartere samfunn

9.3 Biologisk mangfold og rovdyr

Det totale mangfoldet av gener, arter og økosystemer har uvurderlig verdi. Det er et mål å forvalte naturen på en slik måte at vi ivaretar hele vårt globale biologiske mangfold. Av de 2.355 artene som Artsdatabanken ved forrige revisjon, i 2015, betegnet som truet av å bli utrydda fra Norge, er hele 685 negativt påvirket av manglende slått og beite.

De fire store rovdyra våre står på den norske rødlista, men de er ikke oppført som truede på den globale rødlista. Både av hensyn til de mange artene som er avhengige av slått/beite og for å øke selvforsyningen må beitenæringene prioriteres høyere enn de store rovdyra.

Jakt på store rovdyr er konfliktfylt. Det er et mål å holde konfliktnivået lavt. Som alle andre arter, har de store rovdyra evne til eksponentiell vekst. Jo høyere bestandsnivå, jo flere dyr må tas ut for å holde bestanden konstant. Lave bestandsnivåer senker jaktbehovet, reduserer konfliktnivået og gjør det mulig å utnytte utmark- og beiteressursene bedre.

Skogen er tilholdssted for mer enn 60 % av alle norske arter, og nesten halvparten av artene på den norske rødlista finnes her. Siste revisjon av rødlista viste en positiv utvikling for de skoglevende artene. Aktivt miljøsertifisert skogbruk og lokal forvaltning av naturressurser er et godt alternativ til klassisk vern av areal og arter.

Senterpartiet vil:

- vektlegge det globale ansvaret for biologisk mangfold og ta den globale rødlista for arter på alvor
- prioritere beitedyr framfor rovdyr
- minke rovdyrkonflikter ved å holde bestandene av bjørn, jerv og gaupe på et stabilt lavt nivå
- ikke ha ynglende ulv i Norge
- forhindre at villsvin og andre fremmede arter etablerer seg i norsk natur

9.4 Kulturlandskap

Kulturlandskapet i Norge er resultat av mange generasjoners arbeid, produksjon og utvikling. Kulturlandskapet er i stadig endring, mangfold må sikres og særegne landskapsområder må tas vare på og brukes på skjønnsom måte.

Store deler av kulturlandskapet gror igjen bl.a. på grunn av klimaendringer og manglende beiting.

Senterpartiet vil:

- legge til rette for bosetting og drift i alle deler av regionen
- ha åpne landskap – mer beitedyr – fremme og støtte intensiver for økt setring
- at massedeponi plasseres slik at de får minst mulig innvirkning på natur, kulturlandskap og bostedsmiljø

9.5 Vannforvaltning

Reint vann er viktig for folk og dyr og en trygg matproduksjon, friluftsliv og biologisk mangfold. Fylket har et overordnet ansvar for vannforvaltningen. Målet er god økologisk tilstand i alle vassdrag. Klimaendringer med økt nedbør og flom betyr større utfordringer for beredskap og sikring av ferskvannskilder. Fylkeskommunen skal ha en aktiv rolle i dette arbeidet.

Senterpartiet vil:

- at fylkeskommunen bistår og samarbeider med kommunene for å sikre reint vann og trygg vanntilførsel til innbyggere og næringsliv.

10. Næringsliv

Regionen vår har unike menneskelige og naturgitte ressurser. Nye og gamle næringer lever side om side. I dette ligger et stort potensial for økt verdiskapning.

Verdiskaping er grunnlaget for vår velferd, for enkeltmenneskers realisering av det gode liv og utvikling av livskraftige samfunn. Regionen trenger en offensiv og helhetlig strategi for å utvikle et kreativt og nyskapende næringsliv. Små og mellomstore bedrifter spiller en viktig rolle i samfunnsøkonomien.

10.1 Næringsutvikling

Dagens fylker har sterke tradisjoner innen håndverk, industri, landbruk og annen næringsvirksomhet. Vi har sterke kompetansemiljøer innen IKT, energiteknikk og fornybar sektor. Vi vil løfte og styrke håndverksyrker og praktiske yrker.

Senterpartiet er opptatt av at nyskapning og utvikling ikke er forbeholdt byer og tettsteder, men skjer i hele fylket. Virkemidlene som fremmer slik nødvendig og ønsket vekst skal prioriteres. Digitalisering, samferdsel, næring og arbeidslivspolitikken er områder som må rette større oppmerksomhet mot muligheter og gevinst som ligger i å ta hele landet/fylket i bruk.

Senterpartiet vil:

- arbeide for å utvikle det eksisterende og nytt næringsliv i hele fylket
- at fylkeskommunen skal støtte arbeidet med å skape grønne arbeidsplasser
- utvikle et næringsliv som er bygget på kunnskap og kompetanse og jobbe strategisk for en sterkere kobling mellom fylkeskommunen og universitet og høyskoler og andre kompetansemiljøer
- sikre at det offentlige blir en innovativ kjøper/anskaffer og gjennom dette løfte og utvikle næringslivet i fylkeskommunen
- at naturressurser utnyttes og sikrer bærekraftig verdiskapning for fremtiden
- arbeide for å øke bruken av fornybar energi
- arbeide for å styrke og øke produksjonen i primærnæringene
- legge til rette for at flere statlige arbeidsplasser kan flyttes/omdisponeres og sørge for arbeidsmulighet for flere nærmere der de bor
- arbeide for å styrke alle områdene i fylket for økt næringsliv og arbeidsplasser
- tillate næringsutbygging innenfor 100-metersbeltet til vann og vassdrag i distriktene.
- arbeide for at regelverk, rapportering og tilsyn av småbedrifter blir tilpasset virksomhetens størrelse og blir mindre ressurskrevende.

10.2 Vannressurser

Mulighetene som ligger i havet og i kysten er bare en delvis benyttet ressurs i vårt område. Dette gjelder tradisjonelle fiskerinæring, men også produksjon av annen ny mat i marine miljøer. Turisme og opplevelsesnæring kan i større grad knyttes til havet, kysten og innlandsvassdragene. Fylkene har ansvar for kyst- og vannforvaltning. De vil i tillegg få ansvar for fiskerihavnene våre. I skjæringspunktet mellom alt dette ligger store muligheter til å produsere mer av den maten vi trenger i fremtiden.

Senterpartiet vil:

- la eksisterende fiskerihavner utvikles med flere aktører
- stimulere til utvikling av nye produksjoner til havs, - på sjøbunnen, i kystnære strøk og lenger til havs
- koble forskningsmiljøene med investormiljøer og utvikle nye marine næring
- utnytte innlandsvassdragene bedre som matressurs og for turisme og næringsutvikling
- gjøre det mulig å ha mer utdanning i praktiske fag knyttet til vann, kyst og hav, samt på foredlingssiden.

10.3 Produksjon av mat og vern av jorda

Bare 3 % av Norges areal er dyrka jord og kun 1% er godt egnet til matkornproduksjon. En stor andel av dette ligger i fylkene Akershus, Buskerud og Østfold. Det gir denne regionen et stort ansvar. Dyrka jord må vernes mot nedbygging. Det er et mål, og et behov, å øke matproduksjonen i takt med befolkningsøkningen på verdensbasis. I Norge er det markedsdekning på husdyrproduktene, dermed må selvforsyningsgraden og økt norsk andel i mat- og førseddel gis førsteprioritet heller enn økt produksjon basert til dels på importerte råvarer. Planteproduksjonen i regionen er i en nasjonal sammenheng svært viktig for å øke selvforsyningsgraden.

Dyrkbar jord er en knapphetsressurs både i verdenssamfunnet og her hjemme. Matjorda er under så stort press at den trenger strengere lovvern. Mer matjord må derfor dyrkes opp, og mindre matjord må bygges ned.

Nye sykdommer truer både bio- mangfold, natur, landbruk og folkehelse. Økende internasjonal handel og turisme gjør at farlige bakterier, sopper og andre mikroorganismer får nye og mer effektive smitteveier. Fremmede organismer kan være farlige for miljø og matproduksjon. Men ofte er det ikke dyra eller plantene selv som er farlige, men sykdommene de kan ha med seg. Antibiotikaresistente bakterier utgjør en spesiell trussel. Strengt grensevern, kaldt klima og store avstander gjør at vi til nå har lite smittsomme sykdommer og lavt antibiotikaforbruk i landbruket vårt. Dette er en unik situasjon. Omfattende bruk av antibiotika i landbruket i mange land kombinert med mer reising og stadig større import av mat og levende organismer truer helsa til både folk og dyr. Senterpartiet prioriterer smittevern framfor frihandel og fri flyt av mat og levende organismer.

Senterpartiet vil:

- løfte vår region som «spiskammers» for trygg og god mat
- fremme naturlig og kortreist mat og gjøre det lett tilgjengelig for forbrukerne
- forby nedbygging av dyrka og dyrkbar mark
- at der det ikke finnes alternativer og dyrka eller dyrkbar mark må bygges ned til særdeles presserende samfunnsmessige behov, så skal jorda flyttes for å etablere minst samme areal et annet sted
- beholde en variert bruksstruktur med regulering av prisen på landbrukseiendommer som gjør dem drivverdige
- bevare og utvikle kulturlandskapet og sikre bruk av marginale produksjonsområder
- arbeide for å styrke grensekontrollen med levende dyr og planter og gjeninnføre karantene ved slik import
- øke matproduksjonen i fylket basert på norske ressurser
- ta i bruk marginale jordbruksarealer til slått
- øke sjølvforsyninga basert på norske forråvarer ved å øke både beitebruk i utmark og annen planteproduksjon
- utvikle fylket til en foregangsregion i det grønne skiftet, basert på biologiske ressurser

10.4 Skogbruk

Skogbruk er ei viktig næring i hele regionen, og vi har sterke tradisjoner for foredling av tømmer. Skogbruket er svært langsiktig, og næringen trenger trygghet for levering av tømmer i framtida. Svært mye treforedlingsindustri i regionen er lagt ned de siste åra. Dette truer hele verdikjeden. Skal næringen ha en framtid, må det legges til rette for ny industri og tømmer må kunne transporteres effektivt på vei, med båt og med jernbane.

Skogen er også viktig for friluftsliv, jakt og rekreasjon for store befolkningsgrupper. Skogbruket må legge til rette for at denne funksjonen kan opprettholdes.

Senterpartiet vil:

- støtte opp om ny industri for foredling av tømmer
- bidra til gode kaianlegg, bane og annen infrastruktur for tømmertransport
- legge til rette for flerbruk av skogen

10.5 Reiseliv - besøks- og opplevelsesnæringer

Buskerud, Akershus og Østfold har allsidige og omfattende tilbud innen reiseliv, besøks- og opplevelsesnæringene fra de fineste strender i Hvaler Skjærgård, via grunnlovsbygda Eidsvoll, til skieldorado opp mot Hardangervidda.

Senterpartiet ser mulighetene dette gir oss til å skape nye arbeidsplasser og attraksjoner som igjen gir store ringvirkninger i mange lokalsamfunn. Tilgjengelighet gjennom god skilting og tilstrekkelige parkeringsplasser er avgjørende for denne næringen. Senterpartiet vil bidra til at det legges til rette for god infrastruktur som gjør opplevelsene lett tilgjengelig og at det bygges opp lokal distriktsbasert næring rundt dette.

Utvikling av destinasjoner bør følge prinsippene for bærekraftig reiseliv. Nye etableringer innen opplevelsesnæring og destinasjonsutvikling kan bl.a bidra til å styrke lokal matproduksjon og andre eksisterende næringer og vedlikeholde kulturlandskap. Senterpartiet mener næringen må ha en forutsigbar avgiftspolitik, men ser også at lokalsamfunn har utfordringer med å skaffe finansiering til fellesgoder. Det bør derfor gis mulighet for å innføre såkalt Kurtax i de kommuner som ønsker det.

Senterpartiet vil:

- i samarbeid med aktørene verne om og videreutvikle tilgjengeligheten til de ulike destinasjonene
- at fylkeskommunen med sitt næringsutviklingsansvar skal være en inspirator og bidragsyter til å fremme næringen med felles profilering – nasjonalt og internasjonalt

11. ØKONOMI OG EIERPOLITIKK

Vi skal ha en økonomisk forvaltning og beslutningsprosesser i fylkeskommunen som gir de folkevalgte et reelt økonomisk handlingsrom.

Senterpartiet ønsker et konstruktivt trepartssamarbeid i fylkeskommunen for å sikre gode, innovative løsninger, godt arbeidsmiljø og en effektiv forvaltning. Fylket skal gå i bresjen i kampen for et anstendig arbeidsliv og mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Fylkeskommunens ulike deler skal bruke sin innkjøpsmakt for å fremme et seriøst arbeidsliv. Dette skal gjøres i større prosjekter blant annet ved å stille krav til faste ansettelser, krav om faglærte håndverkere, lærlingekrav, færre ledd med underleverandører og andre krav til lønns- og arbeidsvilkår samt åpenhet og innsyn.

Vi vil ha et aktivt eierskap som legger til rette for nye arbeidsplasser og som fremmer et anstendig arbeidsliv og bærekraftige løsninger, og som prioriterer helhetlig samfunnsutvikling framfor kortsiktige økonomiske interesser.

Vi er blant landets største fylker innenfor jord-, skog- og vannkraft og skal være landets fremste fylke når det gjelder å ta vare på og utvikle disse verdiene. Innenfor havbruk må vi bli bedre og utvikle denne næringen i vårt område. Senterpartiet vil legge til rette for å fremme og høste av disse verdiene, slik at dette i stor grad legger grunnen for en sterk og selvstendig økonomi i fylket.

Jord, skog, hav og vannkraft er en arv som vi forplikter å forvalte og å utvikle på vegne av våre etterkommere. Senterpartiet vil være en garantist for at disse ressursene sammen med fylkets energiselskaper også i fremtiden skal forvaltes av fylket og ikke selges private eller utenlandske interesser.

Senterpartiet vil:

- beholde eierskapet og videre satsning i energiselskapene i Akershus, Buskerud og Østfold
- ha en langsiktig og trygg forvaltning av pensjon og pensjonskasser
- arbeide for redusert arbeidsgiveravgift i distriktskommuner for å kompensere for avstandsulempet og redusere presset på boligpriser og trafikkproblemer i sentrale områder.
- øke bevilgningene til transporttjenesten for funksjonshemmede.
- ha gratis skoleskyss i videregående opplæring
- ikke øke prisen på ungdomskort og studentkort i perioden, utover den generelle prisveksten.
- at bompengene fra Oslopakke 3 skal gi et samferdselsløft som kommer hele fylket til gode
- at staten bevilger penger til å ta igjen det store etterslepet på vedlikeholdet av fylkesveiene
- jobbe for full momskompensasjon for alle idretts- og kulturbygg
- øke støtten til frivillige lag og organisasjoner som driver fritidstilbud i fylket
- ha støtteordninger som fremmer samfinansiering, et bredere samarbeid og eierskap om tiltak blant flere interessenter
- at det offentlige skal dekke merkostnader knyttet til arkeologiske undersøkelser, fredning og verning av kulturminner
- vil bruke virkemidler for regional innovasjon (VRI), regionale forskingsfond og eierskapet i Innovasjon Norge til å fremme strategiske satsinger på tvers av hele fylket
- sørge for god basisfinansiering til de videregående skolene, og arbeide for bedre lønns- og arbeidsvilkår for lærere
- gjennomgå alle fylkeskommunale foretak med sikte på å underlegge dem direkte folkevalgt kontroll
- at fylkeskommunen bidrar til å kanalisere investerings- og støttekapital, og sin egen innkjøpspolitikk slik at det brukes for ny aktivitet både i spredtbygde områder og til nye næringer.